

II. tečaj V čertik 30. velk. serpana. *9. list*
1849. *II. polovice.*

Pesem deklice, ki je v šolo hodila.

(Zložil rajnki V. Stanek.)

Sim v šolo hodila,
Se učila terdó,
Kar znam, bi ne dala
Za svitlo zlató.
Kaj tekne lepóta,
Denarji, blagó,
Če v serci in glavi,
Pa prazno bi blo!

V praznik veseló
Mi mimo čas gré;
Če pasem, znam brati,
Kaj lep'ga za sé.
Po zimi brezdelnim
Čaz dolgo terpi,
Jez berem ali pojem.
Mi naglo beži.

Ko bi oboléla,
Tolaž že imam:
Sercé ho veseló,^í
Ker brati kaj znam!
Enac'ga veselja
En drug' ne pozná;
Ki v šolo ni hodil,
Ki brati ne zná.

Ou íše za dnarje,
Vesélja za sé,
Si zdravje poškodje,
Si spači sercé.
Sim v šolo hodila,
Se učila terdó,
Kar znam bi ne dala
Za svitlo zlató!

Pošteni oče in malopridni sin.

(Povest.)

Nedavno je živel v (*) mož, po imenu Lipovič, ki je vsiga dosti imel. Karkoli je v svojih opravljenih počel, mu je šlo dobro od rok. Bil se je tudi svoje dni v šolah toliko naučil, da je zamogel vsaj za potrebo samimu sebi pa tudi družim marsikaj pomagati. Sicer je bil pa terd kmet, ki od svojih star-

šev ni bil družiga podédval, kot uborno hišico in ne kaj svetá okoli njé. Ali njegova stanovitna pridnost, délavnost in varčnost so ga kmalo v prvo versto ondotnih prebivavcov posadile. Desi je bil ravno revnih staršev, je bil pa bistriga uma in prav vedre glave. Svoje majhno premoženje, kolikor toliko pomnožiti, se je raznih poštenih sredstev z vso močjo poslužil. Narpoprej začne z mnogimi majhnimi rečmi kupčevati. Ker je neoskrunjeno poštenost in nehlinjeno odkritoserčnost čez vse čísal, je bilo vsako njegovo perzadevanje obilno obilno blagodarjeno. V kratkim času si je bil toliko pridobil, da si je že precej svetá dokupil, ki ga je verlo marljivo obdeloval. Na drugi strani pa kupčije ni zanemaril, marveč jo je še povikšal. Kmaló se soznani s ptujími kupci in pristopi k njih družbi. Akoravno ni bil za kupčijo posebej zurjen, se vender povsod tako umno obnaša, da ga móra vsak, ki ga le količkanj pozna, spoštovati in ljubiti. Zato so pa tudi njegove djanja sosebno vesel napredek imele.

Ali sreča dolgo ne terpi! Kolikor čversteje je Lipovičevo blago raslo, ko je še sam dovelj moči imel, svoje opravke po redu opravljati, toliko hitreje je pa šlo vse v kobár, potem ko je njegov malovredni sin hiševanje prevzel. Janezek, Lipovičevo edino déte, je bil tako terde glave, da se ga noče kar nič prijeti. Dal ga je bil oče v šolo, ki so jo v fari imeli; ali zastonj. Janezek hodi in hodi še čez štiri léta šolske klopi gladit; pa vse prizadevanje g. učnika, ki mu je bil Janezek še poséбно priporočen, ni per njem prav nič hasnilo. Nekaj maliga jeclaje brati in številiti, je bilo vse, česar se je bil navadil. Sicer je bil pa tako poredin in nagajiv, da so ga sploh maliga porédneža imenovali. Ne v šoli, ne domá ni dal nikoli pokoja. Tako nevkretniga sina imeti, je Lipoviča grozno žalilo. Ker ni Janezek v domači šoli prav nič opraviti mogel, sklene oče, ga nekímu posebnímu znancu v mesto v rejo dati. „Morebiti se bo vender le zuril, in mestne okoljšine mu vtegnejo morde dobro djati“, si misli skerbni oče in ga nevttega-

ma v mesto peljá. Tu ga pusti nekaj časa, koristi svojiga truda kaj težko pričakovaje. Ali Janezu noče nič dobriga v glavo. Se sicer nekoliko bolj zumi in zbudi; pa drúšina, ktere se je zoper voljo svojiga učenika oklenil, ga popolnoma spridi. Prijazno svarjenje in podučenje tudi drugih očetovih prijatlov ni zamoglo Janeza na pot krepostniga življenja pripraviti.

Ko pa oče vidi, da sinu ni pomoči, in da bi vsi stroški za-nj zastonj bili, ga doma obderži. „Mi bo, ker je že precej močan, saj pri domačim delu kaj koristil. Ker se družiga življenja noče poprijeti, naj pa polje obdeluje, naj se trudi, naj si poskuša v potu obraza potrební živež pridobiti. To ga bo morde vender zmodrilo in spametilo, ker vse drugo pri njem nič ne zda.“ Tako méni verli Lipovič, ali strašno se goljufa. Ves sprideni Janez se ne da več svarivnim besédam predobriga očeta poboljšati. Kakoršin je bil v mestu, takšin je tudi doma. Dela se le količkaj ne loti. Namesto po volji očeta tje pa tje po opravkih iti, pohajkova zanikerno po vaséh. Kakor se je nemarno v mestu obnašal, se tudi zdaj pohujšljivo vede. Ne mara prav nič ne za ojstre besede očeta, ne za grenke solzé mile matere.

(Konec sledí.)

Cudna sanja.

(Povést.)

Nadloge in slabi zaslužki so bili neko družino pod nič spravili, in huda revšina jo je terla. Bliža se čas, dolgove poravnati, pa kje vzeti? Otroci lačni jokajo, pa ni kruha! Oče in mati se trudita in vedno skerbita, kako si pomagati; pa nič ne zda, nič jima ne gre po godu. Oče, ves pobit, se v žalosti topí, zdihuje in toži vedno nadloge v kterih tičí, in že je tako deleč zabredel, de si misli v taki sili sam sebi konec storiti, in se tako stiske znebiti, v kteri že dolgo koperní. Ženo pak je boljši duh navdajal; bila je Bogu zvesta, in nikoli se ni božji naredbi zo-

perstavila. Kar Bog stori, vse prav naredi, si misli, in terdno je v vsih nadlogah v božjo milost zaupala. Iše in se trudi pobitiga moža razvedriti in ga tolažiti; pa nič se ga ne prime. Ni ji bilo dano, ga na drugo misel perpraviti. „Moj stan, pravi, mi ne dopusti veselimu biti; delam, terpim, se trudim, pa vse zastonj, strašna nadloga nas tepe.“

Akoravno je ženo revni stan zlo bolel, in desiravno so moža britke tožbe njeno serce nevsmiljeno rezale, vendar ni dala viditi, de jo tudi žalost obhaja, ravno, ko bi ji revšina k sercu ne segla. Vedno si perzadeva, svojiga zakonskiga družetva razveseliti; pa po nobeni ceni si mož ni dal dopovedati. Vselej se ji opesne. Enkrat vender pravo zadene. Sedi nekiga dne za mizo, klaverna, vsa razmišljena. Ne čerhne besede, kakor je bilo sicer v navadi, in tudi nobene jedi ne okusi. Mož še nikoli svoje žene v skerbi ni vidil. Zdaj jo je pa očitno groza obšla, in žalost se ji na obrazu bere. Mika ga zvediti, kaj de se ji je pergodilo; pa žena mirno sedi. Kar besedice ni bilo iz nje. Radoveden ne neha prašati, in dobi ta odgovor: Pretečeno noč, reče žena, sim imela silno žalostne sanje. Sanjalo se mi je, naš gospod Bog bi bil vmerl. Vsi angeli so šli v černih oblačilih za pogrebam in so britke solze točili. Tudi mene je strašna žalost obšla, in še zdaj mi je težko per sercu, ker je naš ljubi Bog vmerl!

Ne bodi tako neumna! kako moreš vender kaj taciga misliti? Ali more večni Bog vmreti? Ženin obraz jasneji prihaja, ko de bi bilo spod tamniga oblaka milo solnce nanj persijalo. Prime moža za roko, ga prijazno pogleda, ter pravi: Tedaj še živi naš stari, milostivi Bog? Ali je mogoče? Mož se čudi nespametnimu govorjenju svoje žene in reče: I to je res; kaj je že, de si tako otročja? Tu mu v besedo seže, ga osorno pogleda, rekoč: I no! ako naš stari Bog še živi, ki naji je že 40, 50 let ohranil, ki je v mladosti, ko se še nisva zavedila, za naji skerbem in nama do lete dobe iz vsih zmot in nadlog pomagal; naji bo tudi gotovo te nadloge, ktera nas tepe,

rešil in nama pomagal, ako terdno v njega zaupava. Zakaj hočež torej obupati? Kakor Bog ni vmerl, tako se tudi ni spremenil. Ne zabređi v tolike zmote, ne delaj mu nečasti; pomisli, de on še živi, de je oče ubozih, de zamore in hoče pomagati temu, kateri v njega zaupa, de je on milostljiv in pravičen, in tepe slednjiga, kakor zasluži. Ne pahni se radovoljno v toliko nesrečo, de ne prideš iz dima v ogenj, iz jame v brezen, kateri se za tabo zna zapreti in te večno pogrezniti.

Ko je žena tako vsa vneta govorila, tudi notranji glas ni molčal. Razdvoji se tamni oblak, ki se bil nad njegovo čelo vlegel, in po dolgi žalosti se mož prijazno nasmeje in reče: Imaš pač prav, bolj pameten in kristjanski duh v tebi snuje! Prihodnje hočem v Boga, ki je oče vsih rev in sirot, terdno zaupati, pridno delati in Boga vedno pred očmi imeti.

Kako se vsejane peške pred mišmi in družimi živalimi obvarjejo?

Vzemi brinjeviga germovja in razsekljaj ga kakor steljo za gnoj, potlej ga na tisti kraj, kamor peške sejati misliš, eno péd dobelo razstelji, in ga globoko podkopaj, po tem zemljo poravnaj in peške vsej, ali posadi. Zadnjič pa še gredo z brinjevimi vejami gosto pokri. To bo storilo: Pervič. De miši in druge živali blizo ne morejo, ker se obosti bojé, tako peške per miru ostanejo.

Drugič. Peške pomladi iz mehke zemlje rade zelené, ker brinje odnaša, de sneg persti ne potlači in je deževje preveč ne vtepe.

Tretjič. To pokrivalo varuje, de pomladi peške prazgodej ne ozelené in de ne pozebejo, ker mraz zlo škodva drevesicam, ktere se per prvi pomladni toploti perkažejo. Če so pa pokrite, jim ne bo tako hitro škodvalo.

Četertič. Po zimi z vejami pokrita perst, tudi po letu rahla ostane, in drevesicam dobro služi, ker rodovitnost iz zraka, ktere potrebujejo, lahko v zemljo do koreninic pride.

Petič. Pokopano brinje in špičevje je nar bolji gnoj za mlade drevesica, torej je dobro, de se še le po sv. Jurji veje z drevesic vzamejo, in se oterkajo, de se vmes osujejo. (Krajski vertnar.)

Štempihar.

Štempihar je bil iz Olševka Šentjurske fare na Gorenskim. On je bil tako močan, da je težko obložene velike voze na cesti prizdigoval in obračal.

V Olševku je bil voznik velik voz v kraj ceste zapejljal. Na vozu pa je bil sod vina. Gre memo Štempihar po noči. Se skerči, zleze pod voz, ga nabaše na herbet in ga presuče. Drugo jutro voznik zgodej vstane. V tami ni vidil, kako je voz obrnjen. Napreže in pelje po ravno tisti poti nazaj. Še le tačas se zavé, kam pelje, ko je tje prišel, od kodar je bil začel poprejšnji dan iti.

Na Doleuskim ga zalezejo enkrat v Trebnim mejači ali mejni čuvaji, ko je iz Horvaškiga tobak nesel. Mejači se krog njega vsujejo in vpijejo: Čakaj ti, zdaj si nam v pest prišel! Štempihar pa: Otroci bežite, sicer bo druga pela! Ker ne vbogajo, zgrabi eniga za drugim in jih čez neko streho na dvoriše pomeče, da so reveži dosti imeli. Še več enakiga se od njegove čudne moči pripoveduje.

Zmikavt zmikavta prekane.

Pred nekoliko leti se je na Dunaji sledeča zgodba pripetila:

Po delavsko oblečen človek s pismam v roki vpraša srečaniga gospoda: „Prosim, ali mi bi mogli Vi povedati, kje ta gospod stanuje, čigar ime na pismu stoji?“ Vprašani pogleda napis. Na tem je bilo zapisano: „S 1000 goldinarji v bankovcih.“ Komaj vprašani gospod napis pogleda, pravi: „No, vender enkrat! To pismo je na-me. Dolgo sim ga že pričakoval.“ Delavec: „Hvala Bogu, da sim se tako naglo na Vas nameril. Samo je djal moj

gospodar, da je od pisma 12 goldinarjev plačati.“ Gospod mu plača iz mošnje 12 goldinarjev in gre.

Čez nekoliko časa se vstopi v kot, in hoče denar iz pisma vzeti. Namesto bankovcov pa najde same bele liste. Na slehernim je bilo zapisano: „Gospod! to ste se spekli.“

Delavec in gospod sta bila obadva zmikavta.

Vsakdanji pogovori v slovenskim in ilirskim jeziku.

II. Od vremena.

Po slovensko.

Kako vreme je danes?
 Megleno, oblačno, vedro, lepo.
 Ali je suho po potu?
 Ni, je blatno.
 Toplo je vreme.
 Dež gre (deží).
 Sneg bo šel.
 Vreme je popustilo.
 Velika vročina prihaja.
 Jaz sim moker od pota.
 Meni je tudi strašno vroče.
 Meni pa je mraz.
 Vreme je zlo spremenljivo.
 Nocoj je zmerznilo.
 Zdaj pa germí, bliska in toča gre.

Po ilirsko.

Kàko je danas vrème.*)
 Maglovito, oblačno, vedro, lépo.
 Jeli suho po potu?
 Nije, je blatno.
 Tòplo je vrème.
 Kiša pada (daždí).
 Snég će***) padati.
 Vrème je popústilo.
 Jaka vručína počima.
 Ja sam moker od snoja.
 Meni je takodjer strahovito vruće.
 A meni je zima.
 Vrème je jako promenljivo.
 Nočas se je smerznulo.
 Sada pak germi, blista i tuč pada.

Spoštovanje in hvaležnost proti učnikom.

Rimski cesar Marka Avreli je svoje učnike tako spoštoval in jim hvaležen bil, da malokdo tako. Učnikama Frontu in Rustiku je dal v čast lepe kamnate stebre postaviti, in učenika Julija Prokula je za perviga za sabo postavil. Tega svojiga učenika je tako spoštoval, da ga je vselej, kolikorkrat ga je na potu srečal, poljubil in med nar imenitnišimi perviga pozdravil.“

*) é izgovarjaj kakor ie, postavim: vrème vrieme. — **) ó se glasi kakor prav rahli ó. Vse druge čerke kakor pri nas.

Kokalj ali pijanka.

Kokalj ali pijanka (Tollkorn) raste po vsih ster-
nenih žitih, zlasti, kadar je mokra letina. Cvetè po sve-
tim Filipu; klasje požene. Zernje je rujavkasto, osladno,
bolj debelo od žita. Kokalj se šteje med strupne zeliša.
Treba je tedaj pleti in berstiti, vejati in činiti. Če je v
žitih veliko kokalja, bo slab kruh in vsaka jed nezdrava.

Odkod sovraštvo med psam, mačko in mišjo?

(Pravlica.)

Pes in mačka sta se bila v zakon vzela. Dolgo sta
prav v miru in edinosti živela. Ali kaj se zgodi? Zenitno
pismo, ki ga je mačka hranila, miši ukradejo, in njune
zakonske sprave je bilo konec. Pes je začel mački za-
vidljiv biti in jo sovražiti, mačka pa za tega voljo miši
neprenehama zalezovati in strašne jeze daviti in požirati.

Šemert.

Smešnica.

Nekimu stotniku je bila v boji noga hudo ranjena.
Pa to ga ne zaderži pri pokoju. Koj drugi dan se že prvi
na bojiše prikaže. Ker je bil pa silo hróm, ga nekteri
tovarši, posmehovaje mu se, vprašajo: „Čimu je neki kru-
ljev vojak v boji?“

„„Jez se hočem vojskovati, ne pak bežati““ jim pre-
serčni stotnik odgovori.

Serbska bukvice in serbski lepomis.

Kdor se želi po serbsko, to' jè Cirilico brati in pisati
naučiti, naj si omisli za 10 kr. srebra spis, ki se mu pravi:
„Jugoslavijanska srpska bukvice.“ Spisal A. Stojković.

Kdor pa hoče v serbskim pisanji otroke vaditi, naj si
naroči samo za 5 kr. srebra serbske lepomisne zglede pod
napisam: „Srpski lepomis.“

Obadva spisa ima na prodaj v Ljubljani g. Janez Gion-
tini, v Terstu g. pisatelj A. Stojković sam. Ako pismo Ter-
žaškemu slavjanskemu društvu pošlješ, ga bo g. pisatelj
gotovo dobil.